

*Олена Єгорова,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економічної теорії та економічних досліджень,
Полтавський державний аграрний університет;
Олександр Козубенко,
здобувач вищої освіти СВО бакалавр спеціальності Політологія,
Полтавський державний аграрний університет*

ІНДЕКС ВЕРІ ЯК МЕТОД АНАЛІЗУ ПОЛІТИЧНОГО «КРАЇННОГО» РИЗИКУ

Під політичним ризиком у вузькому значенні розуміють ймовірність фінансових втрат для фірми в результаті впливу несприятливих політичних факторів у країні-партнері. Його результатом є можливість недоотримання доходу або втрати власності внаслідок зміни політичної ситуації в країні.

Країнний (або країновий) ризик є інтегрованою, сумарною взаємодією політичних, економічних, соціальних і психологічних чинників, які кардинально змінюють економічну ситуацію в країні, що призводить до раптових втрат у сфері торгівлі й інвестицій, кредитування, валютних розрахунків і інших операцій, які проводяться підприємствами.

Факторами країнного ризику можуть бути:

- зміни у валютному законодавстві, що перешкоджають виконанню міжнародних контрактів або репатріації валютної виручки;
- зміни юридичної бази, які ускладнюють здійснення підприємницької діяльності;
- націоналізація або експропріація підприємств, створених за участю іноземних інвесторів;
- внесення змін до арбітражного права;
- військові дії, громадянські заворушення, масові заворушення, що спричиняють заподіяння шкоди майновим інтересам підприємців.

У світовій практиці є безліч методів для оцінки ризику країни.

Наприклад, метод «старих знайомих», «великих турів», «дельфійського оракула», PSSi, Ecological Approach, ASPRO/SPAIR, ESP, модель І. Вальтера, Price-модель та інші.

Одним з методів, що використовують кількісний підхід до прогнозування ризику є система оцінки ризиків різних країн за допомогою так званого «індексу BERI» (аббревіатура розшифровується як «Business Environment Risk Intelligence»). Цей метод дозволяє порівнювати різні країни за ступенем ризику в діловому середовищі, використовуючи єдиний числовий показник, який підсумовує відносний вплив певної кількості чинників за допомогою різних індикаторів.

Індекс BERI розраховується по країнах з урахуванням експертних оцінок по 15 параметрам таким як: політична стабільність; ставлення до іноземних інвесторів; рівень націоналізації; ступінь інфляції; стан платіжного балансу; ступінь бюрократизації; ступінь економічного зростання; конвертованість валюти; здійсненність договору; вартість робочої сили; ступінь професійної підготовки; розвиток інфраструктури; місцеве управління; наявність короткострокових кредитів; наявність довгострокових кредитів.

Система оцінки заснована на присвоєнні кожному виду ризику певного вагового коефіцієнта, який відображає його значимість для успіху в бізнесі, і шкалі оцінок рівня ризику від 0 (гранично великий ризик) до 4 (найменший ризик). Наприклад, якщо оцінюють такий параметр, як політична стабільність, то якщо політична ситуація оцінюється як контрольована, виставляється оцінка «4»; якщо існує потенційна загроза правлячим силам (сильна опозиція) – «2»; висока ймовірність зміни влади – «1»; прихід до влади нових політичних сил у результаті революції, заколоту чи перевороту – «0». Кожна оцінка множиться на вагу відповідної змінної, отримані підсумки підсумовуються.

Максимальний індекс може дорівнювати 100, це означає, що політична система абсолютно стабільна та стійка. Якщо він є вищим за 70 балів, то країна визнається стабільною, за результату 55–70 балів країна має помірний ризик та

певні труднощі в повсякденній діяльності, від 40 до 54 – високий ризик та поганий діловий клімат для іноземних підприємств, за оцінки нижче, ніж 40 балів, країна визнається непридатною для іноземних інвестицій.

Головним недоліком цього методу, як і усіх кількісних методів, є використання вузького визначення ризику країни і концентрація на обмеженій кількості підвидів ризику, таких як політична нестабільність, валютний контроль, експропріація і ряд інших. Повний список можливих ризиків є набагато ширшим і включає кілька сотень політичних, економічних і соціально-культурних факторів. Вибір факторів і визначення їх відносної ваги є основною проблемою.

Інша проблема полягає в тому, що спроба пристосувати кількісну шкалу ризиків для міжнародних порівнянь наштовхується на галузеву / проектну орієнтованість більшості країнних ризиків. Наприклад, видобувні галузі набагато більш схильні до експропріації, ніж високотехнологічні виробничі. Більше того, те, що розглядається як чинник ризику для більшості галузей (наприклад, політична нестабільність), цілком може бути фактором додаткових можливостей для деяких інших галузей (наприклад, військово-промислового комплексу).

Разом з тим, недоліками порівняльного підходу є:

- 1) відсутня об'єктивна теоретична база для включення або виключення певних параметрів, які використовуються в різних рейтингових системах;
- 2) процес зважування різних параметрів не має достатньої підстави, різні вагові коефіцієнти можуть дати різні результати;
- 3) однакова методика для всіх країн, незалежно від їх регіонального розташування і особливостей;
- 4) неможливість передбачення екстремальних ситуацій.

Отже, країнний ризик впливає на господарську діяльність тих суб'єктів, які мають розвинені зовнішньоекономічні відносини. З погляду підприємця ризик ризику означає загрозу невиконання укладених зовнішньоекономічних

контрактів у частині поставки продукції (надання послуг) або здійснення розрахунків внаслідок певних соціально-політичних потрясінь або економічних подій. Він формується на основі великої кількості зовнішніх і внутрішніх факторів, від яких залежить інвестиційна привабливість держави. Такі загрози більш характерні для країн, в яких спостерігається політична та економічна нестабільність, соціальна напруга та внутрішні конфлікти. Найбільш стабільними є країни Північної Америки та Західної Європи.

Отже, перед тим, як інвестувати кошти в економіку інших країн, необхідно провести детальний аналіз ризиків.

Джерела та література:

1. Волков І.М. Грачова М.В. Проектний аналіз: підручник для вищ. навч. закладів. Москва : Инфра-М, 2004. 495 с.
2. Шереметинська О.В., Ковальчук А.В. Оцінка країнового ризику в країнах Східної Європи. *Причорноморські економічні студії*. Випуск 36. 2018. С. 164–169.
3. J. de la Torre, Neckar D. Forecasting political risks for international operations, *International Journal of Forecasting*, 1988, 4, p.2 30.

*Yevhenia Znachko,
Bachelor, Specialty International Relations,
Poltava State Agrarian University,
Lesia Matviienko, Candidate of Pedagogical Sciences,
Poltava State Agrarian University*

INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN THE SYSTEM OF MODERN INTERNATIONAL RELATIONS

Modern information and communication technologies (ICT) are penetrating all areas of human life. The system of international relations is no exception. They create changes both in the domestic policies of countries with different levels of